

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Ad Lectorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

AD LECTOREM.

Um omnium, non modò Philoſophorum, ſed & Juris conſultorum ſententia receptum ſit, ut in tradendis diſciplinis, à primis principijs, & ab alijs, quæ univerſaliora ſunt, initium ſumatur, hincq; paulatim ad altiora procedatur, donec ad ultima ſcientiæ artiſve perveniatur veſtigia, nec aliter ſcientiæ vel artiſ alicujus ſtudioſi, quàm hiſce gradibus ad veram ſolidamq; eruditionem perſtingere valeant: iure optimo à Sereniſſimis Belgii Princi-

pibus conſtitutum fuit, ut in hac noſtra Lovaniënſi Academia non minus ad ſacrorum Canonum ſcientiam adſpirantibus, quam ad legum cognitionem animum applicantibus, Inſtitutiones prælegerentur: quæ non modò prima Juris Pontificii principia contineant, ſed totum velut corpus atque univerſalem illius cognitionem exhibeant, & quarum ductu Juris candidati, ne à recto ſtudioſorum curſu in avia perducantur, veluti Theſei quodam filo ad altiora ejuſdem ſcientiæ penetralia feliciter contendant.

Cum vero ea provincia mihi demandata eſſet, omneque jus, quo utimur, verſetur aut circa perſonas, aut circa res, aut circa actiones, & judicia, cœpi quidem primo totum Jus Pontificium Inſtitutioneſque in tres partes, quatuor tamen libris ad inſtar Inſtitutionum Imperialium comprehenſas, dividere: in quarum prima, præmiſſis nonnullis de Juris derivatione, ejuſque diviſionibus, ſubdiviſionibus, membrorumque ſingulorum natura, proprietate, conditionibus, atque inter ſe tum comparatione tum diſtinctione, de perſonjs aegè Eccleſiaſticis; In ſecunda de rebus; in tertia de actionibus & Judicijs. Eumque ordinem pluribus annis ſecutus ſum; donec quibusdam ſuadentibus, ſatius fore, magiſque è re juventutis, ſi ordinem amplecterer Decretalium, quo inventus, Juri Pontificiò datura operam, librorum ac Titulorum ordini & continuationi aſſueſceret, cœpi deinceps, obſecutus horum conſilio, ea quæ pro maxima parte diverſo ordine traderam, ad ordinem Decretalium, non ſine magno labore revocare.

Cum autem in omnibus ſcientijs rem ordine debito proponendam ſapientiffimi quoque voluerint, meritò culpantur iuris interpretes, qui plerumq; multa locis prorfus alienis tradiderunt: imo ſæpius, miris modis miſcendo om-

do omnia, omnis generis præceptorum ac materialium farraginem reliquerunt, ut, si quis rusticus hordeum, triticum, fabas, aliaque legumina in unum conferat, vix perturbatiorem horum commentariis acervum facturum videatur, ita enim, ubi de autoritate Magistratum agitur aliquid de testamentis videas, ubi de emptione & venditione differitur, de pœnis simul aliquid aut de autoritate tutorum invenias, nihilque certam sedem domiciliūque habere cernas. Unde crebra illa ex uno loco in alium reiectiones, quibus, quod hic tractandum erat, ex alio petendum monent, hinc in quo reperiri tale quid, nisi admonitus ne divinare quidem unquam quis possit. Quia in parte plurimum sanè sese deridendos propinquit, ut cum Terentio loquar. Dumque ita extra chorum, ut dicitur, saltant & septa transiliunt, Jurisprudentiam reddunt intricatissimam, & obscurissimam efficiuntque ut diligenti & avido lectori sit difficillimum & operosissimum, quid quoque loco ab iis dictum sit, investigare, & sæpè etiam diligentissimè & avidissimè perquisita adhuc desideret.

Quam quidem confusi ordini, Scyllam ut evitarem, omniaque, quæ quidem ad Institutiones Juris Canonici spectare videbantur, debito ordine ac methodo pertractarem, singula iuxta seriem Decretalium ad suos Titulos revocavi, longioresque titulos in paragraphos partitus sum.

Qua in methodo procedendi, si non eum ordinem quem forsitan quisque optaret, fuero assecutus, velim hoc perpendat, dissoluta dissipataque in debitum ordinem & artificiosam methodum reducere summa esse difficultatis: peritiamque partiendi genera in suas species virtutem esse quamdam rarissimam: tantique jam omnium, etiam apud summos Philosophos, habitam, ut Socrates apud Platonem in Phædro dicere fuerit solitus: Hunc virum se tanquam Deum quendam secuturum, si quem reperisset, qui rem universam dividere nosset. Quamquam verò moneat Fabius, non tentanda esse, quæ omnino effici non possunt, quia tamen laus est interdum velle, quod non possis, si modo id præclarum honestumque sit (in quo quidquid operæ curaque ponitur, jure laudatur) & in præstantibus magna existunt, quæ optimis proxima sunt, aut aliquatenus ad proxima accedunt: non fuit, cur ab hoc ordine, quem in singulorum Titulorum summaria explicatione mihi proposui, & secutus sum licet fortè multis non ita sit probandus, deterrerer, eoque minus quod satis sciam ne Jovem quidem placere omnibus posse.

Quod ad stylum attinet, parum quoque de eo fui sollicitus, modo neque prorsus incultus esset, neque horridus, neque fucosus, soloque artificio simu-

latio

A. D. L E C T O R E M.

lationis eruditus. Ut enim pudicæ virginis tanto gratiores sunt, quanto minus fucata, ita forensia negotia, ad quæ has institutiones potissimum accommodare volui, verborum ornatum negligunt, & vanam eloquentiam spernunt. Siquidem

Ornari res ipsa vetat; contenta doceri.

præstatque imperita loquacitati indiferta prudentia & doctrina. Hinc Cicero ait, Se in Philosopho (qualis haud dubiè est verus Jurisconsultus) eloquentiam si adferat non alpernaturum; si careat, non admodum efflagitaturum. Et viri in Jure ac Republica versati rem spectant, non verba captant: id enim calumniari est ex sententia Pauli. *penult. D. ad exhibendum.* Malui proinde sermone uti facili, quam eò, qui rebus obscuris nullam adferat lucem; claris verò tenebras obducat. Candido enim & perspicuo sermone interpretatio si fiat, faciliori studio res perspicitur, & difficultas materiæ tollitur. Hinc sæpè multis in suis Juris Pontificij ac Cæsarei Commentarijs vitio datum est, quòd, dum magno conatu Latinitati atque eloquentiæ operam impenderent, ipsum verum Canonum & legum ac jurisconsultorum sensum per veram explicationem neglexerint, aut ita expolitis verbis, ne dicam affectatis, materiam, quam declarandam susceperant, exposuerint, ut quandoque magis lectorem ipsum dictionum significatio impediatur, quam propositæ materiæ genuina cognitio.

Non inficior barbariè à Jurisconsultis Jurisq; studiosis fugiendâ, & ab his Latinâ orationem exigi: verum id unum contendo sufficere, si dictione jam diu recepta ab hujus disciplinæ eruditissimis scriptoribus, Bartolo, Baldo, Alberico, Panormitano, & alijs, rem ita exponat, ut sensus legum & Canonum percipiatur, quidve hi iuris utriusq; interpretes, quos meritissimò omnium faciliè Principes opinamur, in suis scriptis tradiderint, lectoribus fiat manifestum; cum nihilo plus commodi adferat praxi, imò verò theoricæ Jurisprudentiæ polita illa & compta dictio, quam morbis curandis eloquentia. Hinc Juris studiosos monet Fachin *l. s. Controvers. Juris c. 15* ut de vocabulis à Doctoribus confectis, si modo res intelligatur, nec à iuris rationibus aliena sit, non sint adeò solliciti, ut hoc nomine veteres Doctores abiciant: addit ex Mureto *ad Epist. Seneca*; & *Idem accidere iis, qui possibile & impossibile dicere saltem disputationibus Philosophicis reformidant: cum Plato, Aristoteles, Epicurus, Zeno in lingua infinitis partibus, copiosiore innumerabilia tamen vocabula fingere necesse habuerint. Equidem ut de me. sensu liberè atq; ingenuè fatear,* inquit Muretus, *multa puto ab istis delicatis in S. Thoma, in Ioanne Scoto alijsq;*

A D L E C T O R E M.

alioſq; eiſmodi erudiſſimis hominibus irrideri, quæ & neceſſaria ſunt, & talia, ut ſi quis ea vetuſtis illis temporibus protuliſſet, magnam ei gratiam omnes Philoſophia ſtudioſi habituri fuiſſe videantur. Nos dum teneris auribus videri volumus tenera nobis ac puerilia eſſe ingenia neq; vera ac ſolida eruditionis capacia oſtendimus. Quin verò ſi vel ipſum Ciceronẽ, Principem eloquentiæ, in *Oratione pro Caccinna*, audieris, imprudentiam magnam aut ſtultitiam ſingularem putabis in verborum amore verſari, rem verò & cauſam & communem utilitatem relinquere; magisq; circa verba quaerenda, occupatum in Jure hallucinari, imò verius peregrinari.

Quod cum ita ſit, ut veriſſimum eſt, non erit, cur quis iniquiori ferat animo, ſi in his Inſtitutionibus tradendis ſtylo utar non ita uniformi, non ita terſa aure digno; imò ſi interdum vocabula, quæ Latini ſermonis auctores non agnoſcerent, intercurrant, quibus practica cognitio tradi cupit, quæque propterea nomenclatori indulgenda ſunt. Cur enim, quaſo, minus verba- culæ voces, quam Græcæ Latino ſermone donentur, cum volet uſus, penes quem eſt arbitrium & norma loquendi? Quid, inquit Auguſt. in hoc genere proſit clavis aurea ſi non aperiatur; quid noceat lignea, ſi aperiatur? Quamquam non exiſtimem dictionem meam ita incultam, ut eam ob cauſam politiores vereri debeat, ne ſtomachum & nauſeam eis moveat.

A fortè alij multa me non niſi ex alijs, & ab alijs dicta, proferre inſciabuntur. Verùm iſe ferè mos eſt omnium ſcriptorum, ut aliena ſuis immiſceant, tũ ut certiora ſcribant; tum ut gratius jucundiusque legantur. Qua in re apes, præcipiente Quintiliano, imitantur, quæ diutius vagantur ut flores carpant fa- vis inferendos ac diſponendos, primoque in varium ſuccum, deinde in dulciſſimum mellis ſaporem proprij oris ſpiritu convertendos. Sic etiam multa Platonem à Pythagora, complura Ariſtotelem à Platone, pleraque Theophræſtum ab Ariſtotele mutuatos eſſe conſtat; nec tamen id eis vitio datum eſt: nec mihi dari debet, qui nõ aliud propoſuerim, quam quæ in Jure diſperſa ſunt, & ab alijs non in loco tradita, in certum ordinẽ compendioſè per modum inſtitutionum redigere; eoque minus, quod vnicuique portionem ſuã tribuerim, probè ſciẽs cum Plinio, candoris, & ingenui animi eſſe palam profiteri, per quos profecerit, quorumque opera & induſtria in tuis ſcriptis adiutum te ſenſeris.

Cæterum ut mordeant vel calumnientur aliqui, non eſt quod acerbiori ferã animo quandoquidem cum Salomone *Eccl. 4* animadvertam, *omnes hominum labores & induſtriam patere invidia proximi*, probeque ſciam quã-
ſc

AD LECTOREM.

fit difficile ad omnium salivam loqui aut scribere: procliviores esse nonnullos ad alios reprehendendos, quàm ad se ipsos moderandos, illud vitium innatum hominibus, atq; ita comparatam eorum naturam, aliena ut melius videant, quam sua, ut est apud Terentium. Sic fert usus, sic se res habet, ut te tua, me delectent mea, inquit *Cicero in Tuscul.* nemo ab invidis intactus, nemo ita numeris omnibus absolutus, quin adversus eum ex Zoili secta aliqui insurgant. Sæpè Solonè stultitia, Herculem ignavia, Pyladem perfidia nonnulli infimularunt: ipseq; Homerus in vita Sagarin, post obitū Xenophont & Zoilum Macedonem æmulum habuit. Alii in Dialogis divi Platonis ordinè desiderant; Aristotelem, totius Peripateticæ disciplinae facile Principem, obscuritatis notant, & in multis eundem Galenus reprehendit. Virgilius à nonnullis ingenio imbecillis, ab aliis Homerici laboris compilator habetur. Homerum quandoq; dormitasse Horatius scribit; Demosthenes Marco Tullio in omnibus non placuit; Trogus Pompeus Tituli Livii conciones de fictione arguit, Seneca calcem sine arena nuncupant alii. Nec defunt, qui Plinium turbido flumini quasi multa degustarit, pauca digesserit, at simulent. Accusatio iudicium iniquè; denegatio, Bartoli distinctionū longitudinem reprobant; Alberici brevitatem, Baldi inconstantiam, Alexandri perplexam methodum, & utriusq; Raphaelis nimiam subtilitatem culpant: in aliis politioris litteraturæ incuriam, in aliis negligentiam in citandis & allegandis Doctoribus reprehenderunt. Et, quod magis est, ne quidem per celebres illi legū Romanorum antesignani amulorum hanc censuram dentemque Theoninum effugere, & à reprehensione securi esse potuerunt. Marcellus in Salvium Julianum notas scripsit, quibus, eum non explicat tantum, sed & notat atq; arguit plerisque in locis. Deniq; licet nihil Ulpiano eloquentius, Paulo nervosius, Callistrato doctius, Papiniano acutius, Scævola pressius, Cajo fluentius, Africano subtilius, Pompejo iucundius, Celso nitidius, Triphonino candidius panè fuerit, nullus tamen eorum tam fuit felix, ut obrectatorum linguas morsus, improbamque invidiam evadere potuerit; quod ut varia hominum ingenia: ita & varia iudicia, ut nunc sunt, ita & prisca temporibus fuerint, faciliusque sit ut vetus habet proverbium *μακάρονας ὁ κριμὴν ὄτας*, calumniari quam imitari.

Porro quidquid futurum sit, ab omnibus, qui in hisce lucubrationibus meis inveniunt, quod iure reprehendant, lubens monebor; ab eisque veniam, ab aliis in iudicando candorem precabor. Lovanii ex Collegio Winkeliano, Nonis Junii, MDCCXXXII.